

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
мультимедійних систем і технологій
Протокол № 1 від 02.09.2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ІЛЮСТРУВАННЯ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	18 «Виробництво та технології»
Спеціальність	186 «Видавництво та поліграфія»
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	Технології електронних мультимедійних видань

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник:
ст. викладач

підписано КЕП

Тетяна АНДРІЮЩЕНКО

Завідувач кафедри
мультимедійних систем і
технологій

Олександр ПУШКАР

Гарант програми

Євген ГРАБОВСЬКИЙ

**Харків
2024**

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Ілюстрування» вивчається здобувачами вищої освіти спеціальності 186 «Видавництво та поліграфія» першого (бакалаврського) рівня протягом другого семестру і є методологічною та методичною основою для опанування здобувачами вищої освіти предметної області створення ілюстрацій для друкованих та електронних видань.

Навчальна дисципліна забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти до майбутньої професійної діяльності в умовах сучасного розвитку друкованих та електронних видань. У подальшому дисципліна «Ілюстрування» забезпечує вивчення таких навчальних дисциплін, як «Основи композиції та дизайну», «Видавнича справа та технічне редагування» тощо. Навчальна дисципліна забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти до майбутньої професійної діяльності в умовах розвитку друкованих та електронних видань. Дисципліна готує здобувачів вищої освіти до вивчення взаємопов'язаних професійно-орієнтованих і спеціальних питань друкованих та електронних видань, до використання отриманих знань під час підготовки курсових, кваліфікаційних робіт, дипломних проектів, у процесі розв'язання практичних задач.

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування знань і навичок стосовно обґрунтування вибору технік створення ілюстрацій; надання студентам необхідного уявлення щодо методик створення ілюстрацій; надання студентам необхідного уявлення щодо стилів створення ілюстрацій; викладення студентам знань про властивості матеріалів та інструментів створення ілюстративного матеріалу; формування у студентів комплексу знань та вмій, які допоможуть їм у майбутньому самостійно створювати високоякісні ілюстрації; вивчення можливостей і одержання практичних навичок у використанні комп'ютерної техніки для створення скетчів; вивчення можливостей і одержання практичних навичок у використанні комп'ютерної техніки для створення колажів; вивчення можливостей і одержання практичних навичок у використанні комп'ютерної техніки для створення цифрових ілюстрацій.

Для досягнення мети поставлені такі основні *завдання*:

оволодіння навичками створення ілюстрацій для різних видів друкованих видань;

обрання колірної гами видання та створення цифрових ілюстрацій.

Об'єктом навчальної дисципліни є техніки створення ілюстрацій.

Предметом навчальної дисципліни є техніки створення класичних та цифрових ілюстрацій; способи використання інструментів і матеріалів для створення класичних ілюстрацій; програмне та апаратне забезпечення для створення цифрових ілюстрацій; методика створення ілюстрацій, що забезпечують навчальний процес.

У процесі навчання здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання лабораторних робіт. Також велике

значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота здобувачів вищої освіти. Усі види занять розроблені відповідно до трансферної системи організації навчального процесу.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності
ПР01	СК-7
ПР02	СК-7, СК-9
ПР03	ЗК-2, ЗК-7, ЗК-8, СК-7, СК-8, СК-9
ПР04	СК-4, СК-7
ПР05	СК-7
ПР08.	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-3, ЗК-4
ПР10	ЗК-2, ЗК-3, ЗК-4
ПР12	ЗК-2, ЗК-3, ЗК-4
ПР13	ЗК-2, ЗК-3, ЗК-4, ЗК-6
ПР23	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-3, ЗК-4, СК-1, СК-2, СК-4. СК-6, СК-7, СК-8

де, ПР01. Застосовувати теорії та методи математики, фізики, хімії, інженерних наук, економіки для розв'язання складних задач і практичних проблем видавництва і поліграфії.

ПР02. Знаходити, оцінювати й використовувати інформацію з різних джерел, необхідну для розв'язання теоретичних і практичних задач видавництва і поліграфії.

ПР03. Раціонально використовувати сировинні, енергетичні та інші види ресурсів.

ПР04. Організувати свою діяльність для роботи автономно та в команді.

ПР05. Застосовувати ефективні форми професійної та міжособистісної комунікації в колективі для виконання завдань у професійній діяльності.

ПР08. Забезпечувати якість друкованих і електронних видань, паковань, мультимедійних інформаційних продуктів та інших видів виробів видавництва та поліграфії.

ПР10. Оцінювати технічні характеристики друкованих і електронних видань, паковань, мультимедійних інформаційних продуктів та інших видів виробів видавництва та поліграфії.

ПР12. Розробляти, забезпечувати й реалізовувати технологічний процес, обґрунтовано обираючи матеріали, системи контролю якості, апаратно-програмні комплекси, обладнання, персонал та інші ресурси.

ПР13. Контролювати точність і стабільність технологічних процесів, технічний стан обладнання, якість матеріалів, напівфабрикатів, готової продукції за допомогою сучасних засобів і методів контролю.

ПР23. Керувати процесом виробництва друкованих та електронних видань.

СК-1. Здатність приймати обґрунтовані рішення стосовно процесів, притаманних всім етапам виробництва друкованих і електронних видань, паковань, мультимедійних інформаційних продуктів та інших видів виробів видавництва та поліграфії.

СК-2. Здатність застосовувати відповідні математичні і технічні методи та

комп'ютерне програмне забезпечення для вирішення інженерних завдань видавництва та поліграфії.

СК-4. Здатність робити оптимальний вибір технологій, матеріалів, обладнання, апаратно-програмного забезпечення, методів і засобів контролю для проектування технологічного процесу виготовлення друкованих і електронних видань, паковань, мультимедійних інформаційних продуктів та інших видів виробів видавництва та поліграфії.

СК-6. Здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні, правові та комерційні чинники, що впливають на реалізацію технічних рішень у видавництві та поліграфії.

СК-7. Здатність ухвалювати ефективні техніко-економічні рішення стосовно реалізації конкретного проекту видавничо-поліграфічної діяльності в рамках видавничих, виробничих планів підприємства; розроблення нормативної та технічної документації виробничого процесу виготовлення продукції.

СК-8. Здатність планувати й організовувати виробництво, експлуатацію, технічне обслуговування, розповсюдження продукції у видавництві та поліграфії з урахуванням особливостей вирішуваної проблеми

СК-9. Здатність розробляти колірні рішення та формувати гармонійні колірні сполучення для мультимедійної та поліграфічної продукції, здійснювати тонову та колірну корекцію зображень, працювати з системою керування кольором та керувати кольором в процесах комп'ютерного та друкарського кольоровідтворення.

ЗК-1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-6. Здатність здійснення безпечної діяльності.

ЗК-7. Здатність працювати автономно.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Класичне ілюстрування

Тема 1. Вступ до ілюстрування. Робоче місце ілюстратора. Елементи друкованого видання, що потребують ілюстрацій

1.1. Визначення поняття «ілюстрування».

1.2. Призначення ілюстрацій.

1.3. Види ілюстрацій.

1.4. Робоче місце ілюстратора.

Тема 2. Інструменти та матеріали для створення ілюстрацій. Техніки створення ілюстрацій за допомогою інструментів та матеріалів

2.1. Олівці (графітний та кольорові). Властивості інструментів та техніка малювання.

2.2. Акварель та акварельні олівці. Властивості фарб, інструментів, паперу для акварелі, техніка малювання. Допоміжні добавки для покращення властивостей фарби.

2.3. Пастель. Властивості фарб, папір для пастелі, техніка малювання. Способи закріплення малюнку на поверхні.

2.4. Акрил. Властивості фарб, папір для акрилу, техніка малювання.

2.5. Гуаш. Властивості фарби, техніка малювання.

2.6. Масло. Властивості фарби, підготовка поверхні для малювання.

2.7. Пластлін. Властивості матеріалу, техніки створення ілюстрацій.

2.8. Ілюстрації з паперу. Огляд технік.

2.9. Пензлі для малювання, їх види та властивості.

2.10. Гумки для стирання, їх види та властивості.

Змістовий модуль 2. Ілюстрування із використанням програмного забезпечення

Тема 3. Аналіз стилів відомих ілюстраторів. Основи малювання (пропорції, світло, тінь). Основи скетчингу. Колір в ілюстрації (робота з колірним кругом, колір світла і тіні)

3.1. Поняття стилю ілюстрування.

3.2. Аналіз стилів відомих ілюстраторів.

3.3. Скетч та способи його створення.

3.4. Колір в ілюстрації. Основні аспекти створення колірної гами для ілюстрації. Кольори світла та тіні.

Тема 4. Техніки перетворення намальованих та пластилінових ілюстрацій до цифрової форми

4.1. Апаратні засоби для відцифрування ілюстрацій, їх параметри.

4.2. Правила встановлення освітлення для фотографування глянцевого та матових поверхонь.

4.3. Особливості ретушування відцифрованих ілюстрацій.

4.4. Інструменти та фільтри для оброблення цифрових ілюстрацій.

Тема 5. Комікс. Створення персонажів для друкованих та електронних видань.

5.1. Поняття коміксу та історія його виникнення.

5.2. Види коміксів та стильові вимоги до його створення.

5.3. Техніки створення коміксу.

Тема 6. Техніки малювання у растрових та векторних редакторах.

6.1. Техніки створення ілюстрацій у растрових редакторах.

6.2. Техніки створення ілюстрацій у векторних редакторах.

6.3. Використання фільтрів та плагінів для створення візуальних ефектів.

Тема 7. Огляд програмних засобів та технічних інструментів для створення ілюстрацій

7.1. Програмні засоби для створення растрових ілюстрацій.

7.2. Програмні засоби для створення векторних ілюстрацій.

7.3. Апаратні засоби для створення та оброблення ілюстрації (огляд графічних планшетів та моніторів).

Перелік лабораторних занять за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік лабораторних занять

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Лабораторна робота 1	Знайомство із сучасною ілюстрацією
Тема 2. Лабораторна робота 2	Техніка монотипії
Тема 2. Лабораторна робота 3.	Техніка малювання акварелі
Тема 2. Лабораторна робота 4	Техніка малювання пастеллю
Тема 2. Лабораторна робота 5	Техніка малювання гуашшю
Тема 3. Лабораторна робота 6	Техніка створення ілюстрацій з пластиліну
Тема 4. Лабораторна робота 7	Техніка створення коміксу: створення персонажів
Тема 5. Лабораторна робота 8	Відцифровування та ретушування ілюстрацій. Колажування
Тема 6. Лабораторна робота 9	Створення цифрових ілюстрацій у векторних та растрових графічних редакторах

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 – 7	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 1 – 6	Підготовка до лабораторних занять

Кількість годин лекційних, лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (тема 1 – 7), проблемна лекція (тема 1, 3, 5)

Наочні (демонстрація (Тема 1 – 7)).

Практичні (лабораторна робота (тема 1 – 6), презентація, або виступи перед аудиторією (тема 1, тема 5)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, лабораторних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

для дисципліни з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах диференційованого заліку або заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік – сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: захист лабораторних робіт (87 бали), письмова контрольна робота (8 балів), есе (5 балів).

Семестровий контроль: залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Рекомендована література

Основна

1. Веселовська, Г. В. Комп'ютерна графіка: навч. посіб. для студентів ВНЗ / [Текст] // Г. В. Веселовська, В. Є. Ходаков, В. М. Веселовський; під ред. В. Є. Ходаков. – Херсон : ОлдіПлюс, 2019. – 581 с.

2. Ілюстрування : навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.051501 "Видавничо-поліграфічна справа" / О. І. Пушкар, Т. Ю. Андрющенко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 128 с. (Укр. мов.)
<http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/10443>

Додаткова

3. Andriushchenko, T., Berezhna O.V Current trends in the use of information technologies in the publishing industry of ukraine. Вчені записки Таврійського національно університете ім. В. В. Вернадського. Серія: Технічні науки. Видавничий дім «Гельветика», 2024. Том 35 (74) № 1 2024 Частина 1. С. 81-85.

4. Andriushchenko, T., Berezhna O.V The role of it innovations in shaping changes in the publishing industry of ukraine / Вісник Херсонського національного технічного університету № 1(88) (2024): С. 197-202

5. Грабовський Є.М., Кіреєва Ю.О. Методика оформлення презентації проекту на behance (на прикладі дизайну LMS). Наукові записки [Української академії друкарства]. 2022. № 2 (65). С. 78-95.
<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29385>

6. Жиров, В. (2020). Асамбляж як художня техніка в сучасному мистецтві. Арт-простір, (3), 73-75.

7. Іттен Й. Мистецтво кольору: Суб'єктивний досвід і об'єктивне пізнання як шлях домистецтва : навч. посіб. Київ : ArtHauss, 2022. 96 с.

8. Колесник Н. Є., Піддубна О. М. Художньо-педагогічна підготовка майбутніх учителів початкової школи засобами образотворчого мистецтва : монографія. -Житомир : Полісся, 2017. - 244 с

9. Насалевич Т. В., Рябуха Т. В., Лопушанський І. О. Становлення коміксу як жанру сучасної літератури. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том 31 (70) № 4 Ч. 3 2020. С. 144-149.

10. Пічкур М. О. Теорія і практика композиції : навч. посіб. Харків : Пром-Арт, 2021. 188 с

Інформаційні ресурси в Інтернеті

11. Академічний рисунок пером та тушшю URL : <http://www.artacademia.kiev.ua/> (дата звернення 16.09.2024).

12. Акварель. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. – Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-43434> (дата звернення 17.09.2024).

13. Акварельні фарби та їх властивості. URL : <https://dovidka.biz.ua/akvarelni-farbi-ta-yih-osoblivosti/>. (дата звернення 17.09.2024).

14. Важливість тушу як мистецького матеріалу. URL : <https://office-centre.com.ua> (дата звернення 16.09.2024).

15. Граттаж — що це таке і як правильно малювати? Особливості техніки граттаж: характеристика. URL : <https://goodhouse.com.ua/poradi/10989-grattazhshho-ce-take-i-yak-pravilno-malyuvati-osoblivosti-texniki-grattazh-karakteristika.html> (дата звернення 18.09.2024).

16. Картини с стилі кубізму. URL : https://art-holst.com.ua/blog/kartini-v-stili-kubizm?srsId=AfmBOop65oS0MansMiRd3_ibgJro0GZ7_DjJhvEWjGRZvWN8WwuJehaTdc (дата звернення 18.09.2024).

17. Колаж у сучасному мистецтві. URL : <https://www.arthuss.com.ua/books-blog/190130> (дата звернення 17.09.2024).

18. Майстер-клас картина в техніці граттаж. URL : <https://kharkiv.dityvmisti.ua/detskij-razvivayuschij-tsentri-little-people/master-klass-kartina-v-tehnike-grattazh/> (дата звернення 19.09.2024).

19. Найвідоміші мистецькі стилі та напрямки: вичерпний посібник. URL : <https://joseartgallery.com/uk/articles/the-most-famous-art-styles-movements?srsId=AfmBOopJffTGuCMbzWuvBww6HXPItXQMd9G5z-0UGVUk6S6qxQ1PWjDY> (дата звернення 18.09.2024).

20. Основні жанри в живописі. URL : <https://lihtaryk.com.ua/osnovni-zhanri-zhivopisu/> (дата звернення 18.09.2024).

21. Перелік найкращих дитячих та підліткових видань 2023 року. URL : <https://nus.org.ua/news/perelik-najkrashhyh-dytyachyh-ta-pidlitkovykh-vydan-2023-roku/> (дата звернення 16.09.2024).

22. Пір'я для каліграфії: вибір правильного інструменту. URL : <https://akvarel.com/category/perya> (дата звернення 16.09.2024).

23. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С.Кузнеця [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=2311>

24. Скетч. Міський скетчинг. З чого почати? URL : <https://watercolor-illustrations.blogspot.com/2018/04/blog-post.html> (дата звернення 18.09.2024).

25. Стил ь і художній метод як основні поняття мистецтва. URL : <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10744/> (дата звернення 18.09.2024).

26. Як знайти свій особливий стиль у творчості. URL : <https://buki.com.ua/blogs/yak-znayty-sviy-osoblyvyu-styl-u-tvorchosti/> (дата звернення 18.09.2024).

27. Як працювати зі скетчами. URL : <https://skvot.io/uk/blog/how-to-work-with-sketches>. (дата звернення 18.09.2024).